

Mihai Mihail (Pastorul Anderson), Liliana Lupan (Judith Anderson), Ion Lemnaru (Richard Dudgeon), și Dimitrie Bitang (Generalul Burgoyne).

Teatrul de Dramă din Galați

DISCIPOLUL DIAVOLULUI

de G. B. Shaw

Discipolul diavolului este o piesă de public prin structura sa melodramatică, dificil însă de reprezentat, dacă avem în vedere personajele lui Shaw, care sînt mai mult expresii ale dinamicii vitale decît caractere înțelese ca sumă de însușiri de natură psiho-socială sau etică. Dinamismul vital al personajelor lui Shaw se exprimă în snopuri de atitudini ce se repercutează în rezolvări etice care par să le dezminț, realizîndu-se astfel mult comentatul paradox shawian. Piesa în cauză ilustrează această mișcare paradoxală a suflului care se regăsește prin fața liberă și închisă în sine ca voință, dincolo de tipare etice hrănite de convingeri iluzorii. „Discipolul diavolului”, Richard Dudgeon, se crede dincolo de orice norme etice impuse de comunitate, dar se jertfește pentru căldura familială a căminului șefului spiritual al acestei comunități, pastorul Anderson. A-

cesta își părăsește redingota de pastor presbiterian, pentru a se regăsi pe sine în luptătorul cu arme lumești pentru idealuri politice naționale.

Dificultatea reprezentării piesei n-ar sta însă numai în natura paradoxală a personajelor lui Shaw cit, mai ales, în faptul că piesa a mai fost reprezentată la noi, în distribuții strălucite. Amintim numai cîteva momente din istoria teatrului românesc pentru a înțelege mai clar temeritatea colectivului gălățean și a regizorului Petre Popescu de a realiza un spectacol Shaw, fără să cadă în pastişă.

Data premierei : 11 mai 1975.

Regia : PETRE POPESCU. Traducere : PETRE COMARNESCU. Asistent regie artistică : ION LEMNARU. Scenografia : VICTOR CRETULESCU.

Distribuția : ION LEMNARU (Richard Dudgeon) ; MIHAI MIHAIL (Pastorul Anderson) ; LILIANA LUPAN (Judith Anderson) ; DIMITRIE BITANG (Generalul Burgoyne) ; LAVINIA TECULESCU (Doamna Dudgeon) ; ANTON FILIP (Christy Dudgeon) ; LENI ȘTEFĂNESCU (Essie) ; MARCEL HIRJOGHE (Maiorul Swindon) ; LEONARD CALEA (Sergentul) ; RADU GHEORGHE JIPA (Notarul Hawkins) ; ALEXANDRU NĂSTASE (Unchiul Titus Dudgeon) ; ȘERBAN BOGDAN (Unchiul William Dudgeon) ; ȘTEFANIA GORUNEANU (Doamna William Dudgeon) ; FLORIN DUMBRAVĂ (Capelanul) ; VERONICA IRAȘOG TEODORU (Doamna Titus Dudgeon).

În anul 1925 Soare Z. Soare punea piesa cu compania Bulandra—Manolescu—Maximilian—Storin, cu accent pe parodiarea procedeelor melodramei. Tonul era de persiflare și glumă, indicînd seriosul ca posibil. În anul 1945, Victor Ion Popa a încercat realizarea unei atmosfere tensionate de evenimente revoluționare, care-i pune pe eroi în situația de a se regăsi în natura lor intimă, adevărată. În 1956, Ion Olteanu la Craiova și la Pitești, și în 1959 Al. Finți la Național căutau accentele grave, eroice, pentru realizarea unui spectacol cu teză politică, lăsînd pe plan secundar ironia lui Shaw. În spectacole mai noi — de la Cluj, Oradea, Arad, etc. — s-au încercat rețete de împăcare a ironiei cu patosul eroic.

Montarea de la Galați se caracterizează printr-o tentă realistă, în înțelesul său acut, concretismul, în care ironia lui Shaw intervine mușcătoare. Situațiile melodramatice au fost evitate în parte, printr-o îngroșată nuanțare a comicului de replică. Modalitatea abordării piesei a dus la estomparea patosului eroic reliefindu-se doar accentele unor naturi sufletești înzestrate cu robustețe morală, astfel încît radicalismul schimbărilor sufletești e marcat, mai degrabă, de un joc exterior. Regizorul și-a proiectat personajele mai degrabă în comportament decît în concepțiile lor, deci mai mult psihologic și mai puțin etic — acesta, psihologicul, fiind considerat ca un strat mai profund uman, care nu numai că dă culoare afectivă eticului, dar îl și produce. Faptele pastorului Anderson și ale lui Richard Dudgeon sînt dictate de natura lor sufletească bună, astfel că ele nu trebuie să surprindă. Sînt două scene de relief ale spectacolului, care indică această estompare a naturii paradoxale a personajelor. Prima, cea a citirii testamentului, în care Richard Dudgeon răzvrătitul, cel care neagă orice normă care ar limita mișcarea sufletească liberă, se înțelege cu puritanul pastor Anderson pe deasupra falsului puritanism al familiei, o înțelegere tacită, bazată pe

întuirea reciprocă a calității lor sufletești. A doua scenă este scena judecării lui Richard Dudgeon, cînd atitudinea negatoare a acestuia capătă sensul etic și politic pe care i-l acordă obiectul supus negării, în speță, regele spoliator de libertăți și drepturi civile, de peste ocean. Finalul pregătit de cei doi eroi e văzut ca o exultare a bucuriei colective, care-și găsește repede expresia în mișcările frenetice ritmate ale unui dans.

Actorii au intuit în parte doleanțele regiei. Astfel, Ion Lemnaru (semnatar și al asistenței de regie), în rolul lui Richard Dudgeon, practică un joc în care atitudinea de persiflare urcă în intensitate pînă la accente de revoltă sfidătoare împotriva comunității meschine, dar sfidarea pare aruncată uneori parcă în glumă, impresie datorată pigmentării comice ce frizează bufoneria. Scurtele momente de reuleasă seriozitate indică însă pe omul lezat de neînțelegerea semenilor, astfel încît natura sa de demonie veselă să ne apară de la început ca o mască a singuraticului înzestrat cu o morală superioară.

Mihai Mihail, în rolul Pastorului Anderson, ne face expresiv un personaj ponderat și rațional, cu accente de liniștită bonomie și afectuozitate. Calmul și ordinea lui interioară se tulbură o singură dată — atunci cînd se

Scenă din actul III

holărăște să-și lovească dușmanii — relevind dirzenție și robustețe morală.

Mai puțin pare să-și fi înțeles rolul Liliana Lupan (Judith Anderson), care, avînd momente de autenticitate în primul și cel de-al doilea act, se pierde totuși pe parcursul celui de-al treilea. Ea realizează o Judith sigură de sine și protocolară în primul act, o Judith disperată în cel de-al doilea, dar se pare că gama de sentimente (durere, dispare, derută și revoltă) care trebuiau să se precipite în scenele judecării și ale execuției au aruncat-o într-o totală confuzie, astfel încît jocul actriței ne-a apărut din ce în ce mai șters.

O interpretare vetustă a doamnei Dudgeon face Lavinia Teculescu, care, atentă la rostirea replicii — furată de retorica ei — pierde din naturalețea personajului, acesta rămînînd să fie realizat doar prin gest și mimică. Lavinia Teculescu a încercat să facă o bătrînă puritană, pătrunsă de propria ei însemnătate, oficiînd prin replică. I-a reușit numai în parte.

Christy Dudgeon — fiul puțin la minte al Doamnei Dudgeon — a fost interpretat de Anton Filip, care a reușit o realizare mai mult decît notabilă. Bilbiuțul său cu gîndirea greoaie și vorba îngălătată, cu gesturi stîngace sau precipitat inutile, umple scena.

În Essie — nepoata și fata în casă a Doamnei Dudgeon — Leni Ștefănescu exprimă mai puțin feminitatea oprimată, cît, mai ales, acelele tandre ale unui copil, grefate pe un fond limfatic.

Bine realizată galeria personajelor militare. Astfel, Generalul Burgoyne, interpretat de Dimitrie Bitang e mai puțin ironistul galant, propus de Shaw, actorul intuind o latură sufletească mai adecvată gustului și simțirii contemporane, și anume aceea a unei ironii topită într-o deferență ce capătă uneori accente sceptice. În Maiorul Swindon, Marcel Hirjoghe vede pe militarul obtuz, furios din cauza derutei continue la care îl supune ironia sceptică a generalului. În sfîrșit, Leonard Calea interpretează corect rolul Sergeantului, partitură mai săracă, în care mîrginirea intelectuală se împacă cu respectul față de superior.

Au mai interpretat roluri episodice Radu Gheorghe Jipa (Notarul Hawkins), — cu accente bufone de tip caragialesc, Alexandru Năstase (Unchiul Titus Dudgeon), Șerban Bogdan (Unchiul William Dudgeon), Ștefania Goruneanu (Doamna William Dudgeon), Florin Dumbravă (Capelanul) și Veronica Irașog Teodoru (Doamna Titus Dudgeon).

Notabilă, scenografia lui Victor Cretulescu, funcțională și adecvată concepției regizorale, care ne-a înfățișat interioare de ferme în care mobilierul frust se amestecă cu piese dispare „de la oraș”. Sînt interioare specifice micii burghezii americane, în care greoiul frizează grosolanul, iar lipsa de stil devine o condiție de existență onestă și... puritană.

Constantin Radu-Maria

Teatrul Municipal din Ploiești

IVANOV

de A. P. Cehov

Data premierei: 5 aprilie 1975.

Regia artistică: YANNIS VEAKIS.
Scenografia: VINTILĂ FACĂIANU.

Distribuția: EUSEBIU ȘTEFĂNESCU (Ivanov); ELENA ALBU (Anna Petrovna); MOT NEGUESCU (Șabelski); CORNELIU REVENT (Lebedev); VERA VARZOPOV (Zinaida Savișna); MARIA ROTARU (Sasa); CORNEL CIUPERCESCU (Lvov); EUGENIA LAZA (Babakina); VICTOR BUCURESCU (Kosih); ION ANGELESCU-MORENI (Borkin); OLGA DUMITRESCU (Avdotia Nazarovna); MIRCEA ARAMĂ, ANGHIEL BRATU, GEORGE GEORGESCU, MARIA BABEȘ-ROTH (Musafiri).

La scurtă vreme, după premiera bucureșteană, Teatrul Municipal din Ploiești ne propune și el o montare cu Ivanov, piesă de început, mai puțin „circulată”, a lui Cehov, în care se presimt însă principalele direcții de dezvoltare, coordonatele tematice, de problematică, ale dramaturgiei sale. Prezența simultană a textului cehovian pe două scene se dovedește o experiență interesantă, în măsură să compună mai amplu, din unghiuri de vedere diferite, imaginea scenică a unei opere dense, de bogate semnificații și penetrantă intensitate dramatică.

Optînd pentru abordarea piesei în cheia „dramă”, spectacolul ploieștean (regia, Yannis Veakis) pleacă de la crearea cît mai nuanțată a atmosferei cehoviene, a celui univers special, apus și răsărit de lume, împletind dureros lacrima cu risul, sensul tragic cu ridicolul. La ridicarea cortinei, scena e învăluită într-o lumină blîndă de sfîrșit de zi — timp al acțiunii, dar și sentiment al piesei — degajînd un farmec obosit, puțin ireal, o imperceptibilă senzație de neliniște. Cele cîteva elemente de decor — crengi desfrunzite, un scaun, o bancă, o fereastră luminată — risipite în scenă parcă fără convingere, schițează un univers trist, o viață mareată de neputință și boală. Construirea climatului spi-